

D R E P T U L

LEGISLAȚIUNE—DOCTRINA—JURISPRUDENȚA—ECONOMIE POLITICĂ

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMANĂ SUB CONDUCEREA D-LEI

C. G. DISSESCU

V. ATHANASOVICI, PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, ALEX. GERBAN, G. MEITARI.

N. POLIZU-MICȘUNESTI, C. HAGI-THEODORAKY

SILIU RĂDULESCU
SECRETAR DE REDACȚIE

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
3, STRADELA SF. SPIRIDON, 3

B. P. RĂDULESCU
REDACTOR-ADMINISTRATOR

Cu acest număr se termină colecția anului 1920 care a început cu No. 1 apărut la 9 Noembrie 1919.

Repertoriul general alfabetic care va apare în curând va cuprinde rezumatul analitic al materiilor publicate în aceste 48 numere.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ. — *Înaltă Curte de Casație și Justiție, Secția I.* — Mărturisirea unei părți. — Mărturisire făcută într'un alt proces. — Forță probantă. — Început de dovadă scrisă (Nicolae Mușuroiu cu Ecaterina Ilie Preda).

Tribunalul jud. Teleorman, Secția I. — Plată. — Imputațiune stabilită de creditor. — Prescripția cincinală din l. compt. publice. — Prescripția comercială de 10 ani. — Îmbogățire fără cauză. — Acțiunea de *in rem verso*. — Dobânzi moratorii. — Delicte sau quasi-delicte. — Fapte de comerț (Societatea de Bazalt dela Cotroceni cu Primăria orașului Alexandria).

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ. — *Casația Franceză.* — Tratat diplomatic. — Interpretare. — Autoritate judiciară. — Incompetență. — Ordine publică. — Rechiziții militare.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

ÎNALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE

SECȚIA I

Audiența dela 3 Februarie 1920

Președinția d-lui V. Bossy, consilier.

Nicolae Mușuroiu cu Ecaterina Ilie Preda

MĂRTURISIREA UNEI PĂRȚI. — MĂRTURISIRE FĂCUTĂ ÎNTR'UN ALT PROCES. — FORȚĂ PROBANTĂ. — ÎNCEPUT DE DOVADĂ SCRISĂ. — ART. 1206 C. CIVIL.

Mărturisirea făcută într'un proces poate fi învocată de părți și poate face probă în alt pro-

ces, întrucât art. 1206 c. civ. este general și nu cere condițiunea ca mărturisirea să fie făcută în cursul instanței în care se invoacă proba, și cu atât mai mult poate constitui un început de dovadă scrisă care să se poată complecta cu martori.

No. 25. — Respins recursul făcut de Nicolae St. Mușuroiu contra deciziei Curții de apel Craiova s. II, No. 195 | 915 în proces cu Ecaterina Ilie Preda ș. a.

S'a citit raportul făcut în cauză de d-l consilier V. Bossy.

S'a ascultat d-l avocat C. Xenii în dezvoltarea motivelor de casare.

Curtea deliberând,

Asupra motivului de casare :

«Violarea art. 1197 și 1188 din c. civ. precum și art. 12 al. f. din legea autentificării actelor, unită cu eroare gravă de fapt și denaturare de acte, deoarece în drept recunoașterea nu poate rezulta decât dintr'o mărturisire formală și completă făcută în formele cerute de lege, iar nu din rezumatul de susțineri ale avocatului, făcut de grefierul judecătorei. Asupra acestui punct soluțiunile date de jurisprudența franceză și română sunt unanime. În fapt, însă, Curtea comite o adevărată denaturare a conținutului cărții de judecată, căci nicăieri nici eu, nici avocatul meu nu a declarat ceeace susține Curtea ei, dimpotrivă, cartea de judecată în considerendele ei constată tocmai contrariul și anume că eu însumi am luat în stăpânire în mod exclusiv tot pământul».

Având în vedere decizia supusă recursului din care rezultă că recurentul Nicolae St. Mușuroiu a chemat în judecată înaintea tribunalului Dolj pe intimată în recurs pentru a fi obligată în calitate de moștenitori ai autorului lor comun Părvu Boboc și-l lase în plină proprietate și folosință o întindere de 5 hectare pământ arabil situat în cuprinsul comunei Siliștea Crucii care face parte din lotul No. 2 cum-părat de recurent dela Stat în 1895; că trib. Dolj s. II prin sentința No. 47 | 911 respingând acțiunea recurentului, acesta a făcut apel, care a fost respins

ca nefundat de Curtea de apel Craiova prin decizia atacată cu recurs;

Având în vedere că, pentru a da această soluțiune, instanțele de fond, la mijlocul de apărare invocat de intimati, cari au susținut în apărare că terenul în litigiu este proprietatea autorului lor Boboc, dobândită în virtutea unei asociațiuni intervenită între acesta și recurent, au admis, după cererea intimatilor, proba cu martori, spre a dovedi existența tovarășiei, întemeindu-se tribunalul pe un început de probă scrisă, rezultând din copia unui certificat al Primăriei Cruci, liberat în anul 1894 recurentului, pentru a putea cere autentificarea și transcrierea unei declarațiuni, că este părtaş în locul cumpărat din moșia Statului Siliștea Crucei, cu alte persoane, iar Curtea de apel adaugă și motivează că proba invocată de intimati este cu atât mai admisibilă, cu cât începutul de probă scrisă, rezultă mai cu deosebire din cuprinsul cărții de judecată civilă No. 616/902 a judecătoriei ocolului Bârca, confirmată prin sentința civilă a trib. Dolj s. II No. 531 | 92, prin care se constată că recurentul, cu ocaziunea judecăței ce avea cu Maria Coșoveanu pentru restituirea unei sume de bani, ce defunctul soț al numitei depusese ca garanție la licitația lotului cumpărat de recurent, acesta a recunoscut că la cumpărea lotului în chestiune a avut și alți tovarăși;

Considerând că, este constant în drept că mărturisirea făcută într'un proces poate fi invocată de părți și poate face probă în alt proces, întrucât art. 1206 c. civ., este general, și nu cere condițiunea ca mărturisirea să fie făcută în cursul instanței în care se invoacă proba;

Că, în tot cazul, este admis fără discuțiune că o asemenea mărturisire constituie un început de dovadă scrisă care se poate completa cu martori;

Că astfel fiind, cu drept cuvânt Curtea de apel motivează în speță că mărturisirea recurentului, rezultând din cartea de judecată civilă No. 616 | 902, rămasă definitivă, din care se constată că acesta a cumpărat lotul No. 2, din care face parte terenul în litigiu, în tovarășie cu alte persoane, constituie un început de dovadă scrisă în conformitate cu dispozițiunile art. 1197 c. civil, astfel că motivul de recurs este neîntemeiat.

Pentru aceste motive, respinge.

TRIBUNALUL JUD. TELEORMAN

SECȚIA I

Audiența dela 18 Noembrie 1920

Președinția d-lui Traian Alexandrescu, Prim-președinte

Societatea de Bazalt și Ceramică dela Cotroceni cu Primăria orașului Alexandria,

PLATĂ.— IMPUTAȚIUNEA PLĂȚEI DETERMINATĂ DE CREDITOR. — CARACTERUL DEFINITIV AL IMPUTAȚIUNEI PÂNĂ LA ANULAREA EI PE TRU DOL.— TERME UL PENTRU EXERCITIUL ACȚIUNEI. (ART. 1112 ȘI 1900 C. CIV.).

PRESCRIPTIUNEA CINCEANALĂ. — LEGEA COMPTABILIT. PUBLICE A STATULUI. — NEAPLICAREA EI CREANTELOR CESTE CE NU CER O LI-CHIDARE PREALABILĂ.

PRESCRIPTIA COMERCIALĂ DE 10 ANI. — NEAPLICAREA EI DELICTELOR ȘI QUA I-DELICTELOR ÎN LEGĂTURĂ CU UN FAPT DE COMERT (ART. 947 C. COM., 998 ȘI 1890 C. CIV.)

IMBOGĂȚIRE FĂRĂ CAUZĂ.— CARACTERUL ACESTEI REGULE.— (ART. 494, 549, 551, 593, 766, 771, 778, 919, 991, 993, 997, 1928, 1340, 1341, 1423, 1425 AL. II, 1547, 1569, 1618, 1691 AL II C. CIV.).

ACȚIUNEA DE IN REM VERSO.— CARACTERUL ACȚIUNEI ȘI CONDIȚIUNILE EXERCITIULUI EI.

DOBÂNZI MORATORII.— ACȚIUNI CE AU DE OBIECT O SUMĂ DE BANI.— DAUNE CAUZATE PRINTR'UN DELICT SAU QUASI-DELICT.— NE-APLICAREA ART. 1079, 1081 ȘI 1088 C. CIV.

DOBÂNZI.— DELICT SAU QUASI-DELICT.— FAPT DE COMERT.— DAUNE PROVOCATE.

1) Când debitorul mai multor datorii, efectuând o plată, nu uzează de dreptul său de a determina imputațiunea plății, și dacă plata este imputată de creditor, prin chitanța liberatoare, asupra unei anumite datorii, debitorul nu mai poate cere, conform art. 1112 c. civ., ca imputațiunea să fie făcută asupra unei alte datorii și nu o poate ataca decât numai pentru cauză de dol și, în orice caz, numai în termenul de 10 ani, prevăzut de art. 1900 c. civ., pentru exercițiul acțiunilor în nulitate a convențiunilor pentru cauză de violență sau dol.

2) Prescripțiunea de cinci ani, prevăzută de art. 125 și 227 din legea comptabilității generale a Statului este aplicabilă numai acelor creanțe, înscrise în budgetul Statului sau comunelor, pentru a căror plată se cere o prealabilă lichidare și ordonanțare, iar nu și pentru creanțele constatate prin înscrisuri, bonuri sau obligațiuni de plată, emise de Stat sau comună, prin cari se recunoaște existența unor creanțe certe și lichide, cari sunt supuse astfel prescripțiunei din dreptul comun.

3) Prescripția comercială de 10 ani, prevăzută de art. 947 c. comercial, nu poate fi aplicabilă decât numai creanțelor ce izvorăsc dintr'un act comercial, fie prin natura intrinsecă a operațiunei juridice, fie prin calitatea subiec-

tivă a contractanților, iar nu și creanțelor ce derivă dintr'un delict sau quasi-delict în legătură cu o operațiune comercială, deoarece nici un text și nici un principiu de drept nu face din asemenea fapte obiectul unui act de comerț, iar din punctul de vedere subiectiv nu se poate concepe niciun raport de cauzalitate între noțiunea de comercialitate și delictul sau quasi-delictul săvârșit de o persoană.

4) Deși teoria îmbogățirii fără cauză nu a primit nici-o formulare sistematică și unitară din partea legiuitorului civil, ea domină, însă, toate legile scrise, constituind o regulă superioară de morală socială și fiind, în același timp, un corolar direct și o sancțiune a dreptului de proprietate.

5) Condițiunile cerute pentru exercitiul acțiunii *de in rem verso* sunt: 1) O îmbogățire realizată de acel contra căruia este îndreptată acțiunea; 2) Această îmbogățire să fie consecința directă a unui prejudiciu suferit de reclamant; 3) Imbogățirea să fie realizată fără o justă cauză.

6) Deși acțiunea *de in rem verso* este substituirea unei acțiuni personale în restituire în locul acțiunii reale în revendicare, devenită imposibilă prin pierderea obiectului, și cu toate că obiectul acestei acțiuni este o sumă de bani, totuși regulile prevăzute prin art. 1079, 1081 și 1088 c. civil, în sensul că daunele-interese nu sunt datorite decât dacă debitorul este pus în întârziere printr'o somațiune în obligațiunile de a da și de a face și prin intentarea unei acțiuni în obligațiunile ce au de obiect o sumă de bani, nu-i sunt aplicabile, deoarece aplicațiunea lor trebuie mărginită numai daunelor interese ce derivă din convențiuni, fără a putea fi extinsă și la cele ce rezultă din delict sau quasi-delict.

7) În materie de daune delictuale și quasi-delictuale, punerea în întârziere se operează de drept, astfel încât daunele-interese moratorii, reprezentate prin dobânzi, curg nu din ziua cererii în judecată, ci din momentul săvârșirii faptului ilicit, de oarece raporturile vieții sociale fiind caracterizate, în prim loc, prin obligațiunea negativă de a nu cauza altuia un prejudiciu, încălcarea acestei obligațiuni *in abstinento* creează, prin ea însăși, un drept pentru cel păgubit de a obține o dezdaunare încă din momentul săvârșirii faptului, potrivit principiului pus prin art. 1087 c. civ., în sensul că dacă obligațiunea consistă în a nu face, debi-

torul, care a călcat-o, este dator a da despăgubiri pentru simplul fapt al contravențiunii.

8) Dobânzile ce urmează a fi alocate părții prejudiciate printr'un delict sau quasi-delict, sunt numai cele civile de 5%, prevăzute de art. 1589 c. civil, deoarece delictul sau quasi-delictul nu poate înfățișa, nici subiectiv, nici obiectiv, caracterul unui fapt de comerț, chiar dacă ar fi fost săvârșit în legătură cu operațiunile ocazionate de raporturile juridice intervenite între părți în temeiul unui contract comercial.

Tribunalul,

Având în vedere acțiunea intentată, prin petițiunea înregistrată la No. 22312/915, de către Societatea de Bazalt și Ceramică dela Cotroceni contre Primăriei orașului Alexandria având de obiect plata sumei de 40.730 lei ce i s'ar datora în modul următor:

1/ 16.441 lei, rest de plată din suma de 161.748 lei reprezentând valoarea lucrărilor de trotuar și bordură de bazalt executate de Societate în baza a două contracte de întreprinderi de lucrări încheiate cu Primăria orașului Alexandria la 22 Mai și 10 Septembrie 1898;

2) 10.069 lei, valoarea a diferite materiale de pavaj, lăsate primăriei și utilizate, fără consimțământul societății reclamante, la diferite lucrări de edilitate;

Considerând că, din debaterile urmate, din actele produse și discutate de părți și din raportul de expertiză depus de expertul socotitor numit de tribunal pentru cercetarea scriptelor de contabilitate ale părților, rezultă în fapt următoarele:

Între Primăria orașului Alexandria și Societatea de Bazalt și Ceramică dela Cotroceni intervine la 22 Mai 1898 un contract de întreprinderi de lucrări prin care societatea reclamantă își ia angajamentul de a executa lucrări de trotuare și borduri de bazalt pentru valoarea de 100.000 lei plătită în 20 de anuități de câte 9.769 lei, ce urmau a fi achitate în rate trimestriale cu începere dela 15 Aprilie 1899.

Posterior acestui contract, Societatea își mai ia un identic angajament, prin convențiunea din 10 Septembrie din același an, de a mai efectua lucrări similare încă pentru suma de 50.000 lei, plătită de asemeni în 20 de anuități de câte 4.719 lei.

În îndeplinirea acestui angajament, Societatea de Bazalt execută lucrările prevăzute prin cele două contracte, efectuând încă un plus de lucrări în valoare de 11.748 lei, după cum se recunoaște de Primăria Alexandria prin adresele No. 2.875 din 6 Noembrie 1898, No. 167 din 21 Ianuarie 1899 și din procesul-verbal de recepțiune al lucrărilor generale, încheiat de comisiunea instituită în acest scop la 5 Noembrie 1899.

Totalul valorii lucrărilor executate de Societate pentru Primărie se ridică, deci, la suma de 151.748 lei.

Pentru achitarea sumei de 150.000 lei ce reprezintă valoarea celor două contracte, Primăria Alexandria emite Societății 160 bonuri de plată în care s'a calculat atât amortismenul datoriei cât și dobânda compusă de 7% până la scadențele respective și anume:

Optzeci de bonuri, purtând numerile dela 1—80 a câte 2.442 lei fiecare, reprezentând o valoare nominală de 195.392 lei plătitibile cu începere dela 15 Aprilie 1899 până la 15 Ianuarie 1919 și alte optzeci de bonuri, purtând numerile dela 81—160 a câte 1.179 lei, reprezentând o valoare nominală de 94.392 lei, plătitibile cu începere dela 15 Aprilie 1899 și până la 15 Ianuarie 1919.

Prin contractele încheiate, părțile au mai convenit că, în cazul când Primăria ar voi să plătească cu anticipație unul sau mai multe bonuri, Societatea îi va bonifica o dobândă de 7% pentru intervalul dintre data plății anticipate și scadența convenită.

Având în vedere că, asupra celor 160 bonuri de plată în valoare nominală de 289.786 lei, ce reprezintă amortismentul datoriei și plata dobânzilor compuse, Primăria a plătit până la 26 August 1902 bonurile 1—8 și 81—88, în valoare de 28.978 lei, iar la 12 Aprilie 1905, a mai plătit prin Casa de Depuneri, bonurile No. 9—24 și 89—104 cu scadențele dela 15 Aprilie 1901 15 Ianuarie 1905, în valoare de 39.078 lei și 18.878 lei, deci o sumă totală de 86.936 lei;

Considerând că deducându-se suma de 86.936 lei, plătită de Primărie Societății, din totalul valorii nominale a celor 160 de bonuri mai rămâne încă o valoare nominală de 202.849 lei ce urmă a fi achitată;

Având în vedere că Societatea reclamantă, arată prin extractul de cont din 12 Aprilie 1905 adresat Primăriei și verificat de expertul socotitor, că părțile fi mai datoră încă la acea dată suma de 126.716 lei, care corespunde sumei de 202.849 lei 92 bani, valoarea nominală mai sus arătată din care s'a scăzut dobânda compusă de 7% ce urmă a fi bonificată de Societate, conform contractului, în cazul când Primăria ar fi făcut plata prin anticipație la acea dată;

Considerând că, asupra sumei de 126.716 lei menționată în extractul de cont, Primăria a mai achitat încă un număr de 34 bonuri, având scadențele dela 15 Aprilie 1905 până la 15 Ianuarie 1913, în valoare nominală de 61.579 lei, asupra cărora operându-se bonificația convenită s'a numărat Societății efectiv suma de 48.350 lei;

Că, ulterior acestei plăți, și anume la 29 Octombrie 1905, se constată de expert că Primăria a mai achitat încă Societății de bazalt suma de 60.000 lei, la care urmează a se adăuga încă 1.943 lei, rămași disponibili cu ocaziunea plăților făcute de Primărie la 12 Aprilie 1905;

Că, scăzându-se din totalul de 126.716 lei, ce reprezintă datoria Primăriei către Societate la 12 Aprilie 1905, plățile efectuate în urmă, în sumă de 110.274 lei, ar mai rămâne, după pretențiunile Societății și arătările expertului, un rest de 16.441 lei, ce ar reprezenta datoria Primăriei Alexandria către Societatea reclamantă pentru lucrările de pavaj făcute de aceasta;

Considerând că este exact, în fapt, că din lichi-

darea complexului de raporturi dintre Societatea de bazalt și Primăria Alexandria, aceasta ar mai datoră celei dintâi suma de 16.441 lei;

Având în vedere că Primăria Alexandria pretinde că, în această sumă, cerută de Societatea reclamantă intră și lucrările efectuate în plus, în afară de prevederile contractelor, în valoare de 11.748 lei;

Având în vedere că, în ceea ce privește plata acestei sume de 11.748 lei, părțile invoacă, în primul rând, prescripțiunea de cinci ani, prevăzută de art. 125 și 227 din legea contabilității publice a Statului, întrucât suma de 11.748 lei fiind înscrisă în bugetul comunei, pe exercițiul financiar 1900—1901, și Societatea nereclamând-o, dreptul său este prescripșit, potrivit sus-arătatelor texte cari prevăd că se prescriu, în folosul statului și comunelor, toate creanțele pentru plata cărora s'au prevăzut credite în buget, dar cari vor fi rămas nelichidate, neordonanțate sau neplătite în curs de cinci ani, socotiți dela deschiderea exercițiului financiar;

Că, în al doilea loc, Primăria Alexandria invoacă, în apărarea sa de plată, prescripțiunea liberatorie de zece ani, prevăzută de art. 917 cod comercial;

Considerând că niciuna din cele două prescripțiuni, invocate de părțile, nu pot avea loc în speță în ceea ce privește suma de 11.748 lei, care reprezintă plusul lucrărilor efectuate, pentru simplul motiv că această sumă a fost achitată de Primăria Alexandria încă dela 12 Aprilie 1905, când făcând mai multe plăți Societății, și neuzând de dreptul său de a determina imputațiunea plății, această plată a fost imputată de Societatea de bazalt, prin scrisoarea No. 32.949, din 14 Mai 1905 adresată Primăriei, asupra datoriei de 11.748 lei, rămânând, astfel, definitiv stabilit, conform art. 1112 cod. civil, că imputațiunea a fost făcută asupra acestei datorii indicate de creditor în chitanța liberatoare, debitorul neputând să atace această imputațiune decât numai pentru dol, și, în orice caz, numai în termenul de zece ani prevăzut de art. 1900 c. civ., pentru exercițiul acțiunilor în nulitate a convențiilor pentru cauză de dol ori violență, întrucât remiterea chitanței ce cuprinde o imputațiune determinată de creditor și acceptată tacit de debitor, prin primirea înscrisului fără nici o rezervă, operează un adevărat acord de voință a cărui validitate nu poate fi atacată decât pe calea și în termenul prevăzut pentru anularea convențiilor în genere (Alexandresco, VI, p. 539);

Având în vedere că nu poate fi, în niciun caz, vorba de prescripțiunea cincenală din art. 125 și 227 din legea pentru comptabilitatea generală a Statului, întrucât această prescripție specială prevede numai acele creanțe pentru a căror plată se cere o prealabilă lichidare și ordonanțare, iar nu și pentru în-

scrisurile, bonurile sau obligațiunile de plată emise de Stat sau de o comună care constată o creanță certă și lichidă, supusă, în ceea ce privește prescripțiunea, regulilor dreptului comun (C. apel Buc. II, No. 50 | 92, *Dreptul*, 1892, pag. 186; Cas. I, 29/1893 Bul. 1893, pag. 22; Cas. I, 128 | 99, Bul. pag. 294);

Considerând că, întrucât prescripția invocată de pârîtă nu poate fi aplicabilă sumei de 11.748 lei, considerată ca reprezentând plusul lucrărilor executate, în afară de contract, urmează să examinăm dacă dreptul de a mai reclama această sumă este stins, conform art. 947 cod comercial, în cazul când am considera-o că reprezintă anuitățile datorite încă de Primăria Alexandria în baza celor două contracte de întreprinderi de lucrări;

Considerând că și chestiunea prescripțiunei comerciale de zece ani, prevăzută de art. 947 cod. com., urmează a fi înălăturată ca neîntemeiată, deoarece dat fiind faptul că anuitatea datorită de Primărie Societății reclamante era de 9769 lei, suma de 16.441 lei nu ar putea reprezenta decât anuitățile datorite pe ultimii doi ani anteriori pornirii acțiunei, introdusă de Societatea reclamantă la 4 Septembrie 1915, făcându-se abstracție de împrejurarea că multe din aceste bonuri au devenit exigibile în cursul instanței posterior introducerii acțiunei;

Având în vedere că, în susținerea prescripțiunei extinctive, Primăria Alexandria invoacă împrejurarea că Societatea de Bazalt ar fi convenit ca termenul de plată al creanțelor sale periodice să fie preschimbat la 12 Aprilie 1905, de când, deci, ar urma să curgă calculul prescripțiunei de zece ani;

Că, însă, împrejurarea că Primăria a mai făcut plăți și în luna Octombrie 1905 exclude existența unei asemenea convențiuni, care nici nu se poate rațional concepe față de faptul că Primăria își rezervase prin contract dreptul de a înălătura beneficiul termenului, pe care împrejurările contractului îl arată, contrar prezumțiunei din art. 1024 cod civil, a fi stipulat în favoarea creditorului, prin plăți anticipate, fără a mai fi deci nevoie de o asemenea convențiune;

Că, chiar dacă s'ar interpreta ultima plată făcută de Primărie la 29 Octombrie 1905, cu o lichidare definitivă, ce ar fi implicând și o schimbare de termen, încă nu se poate spune că ne-am găsi în fața unei prescripțiuni îndeplinite, dată fiind împrejurarea că acțiunea a fost pornită la 4 Septembrie 1915;

Având în vedere că facultatea plăței anticipate era pentru Primărie, conform stipulațiunilor contractului, singura împrejurare prin care putea ridica Societății dreptul de a beneficia de dobânda compusă a ratelor periodice ale amortismentului;

Că, întrucât Primăria nu a uzat de acest drept al plăței anticipate, nici o modificare nu a putut interveni cu privire la schimbarea termenului, o asemenea schimbare fiind chiar și neverosimilă și nelogică, deoarece dat fiind faptul constant că la 29 Octombrie 1905 s'a achitat de Primărie chiar și o mare parte din ratele datorite ulterior, ar fi să presupunem că Primăria ar fi înțeles să facă exigibile ratele posterioare ale amortismentului mai înainte chiar de data exigibilității lor, luându-și astfel sarcina oneroasă de a plăti dobinzi mai înainte de scadențele convenite prin contractul primitiv;

Considerând că o asemenea convențiune adițională nu ar părea probabilă decât numai în cazul când s'ar atribui Primăriei calculul preconcepț de a-și crea un punct de plecare mai îndepărtat pentru o viitoare prescripțiune liberatorie, de care ar fi căutat să beneficieze în viitor, ceea ce este exclus, dacă se ține socoteala de noțiunea de onestitate și bună-credință care, cel puțin în mod teoretic, trebuie atribuită autorităților publice;

Având în vedere că, întrucât primul capăt de cerere din acțiunea Societății de Bazalt este întemeiat, urmează a fi admis, obligându-se Primăria Alexandria la plata sumei de 16.441 lei.

Considerând că Societatea de bazalt mai pretinde încă suma de 10.069 lei, cu procente de 6% dela data intentării acțiunei, sumă ce reprezintă valoarea pavajelor, igheaburilor și dalelor lăsate în depozitul Primăriei la 6 Noembrie 1898, și pe care Primăria le-a întrebuințat la reparațiuni de trotuare, după cum rezultă din dovada de primire eliberată de inginerul Primăriei și din adresa acelei autorități No. 2117 din 14 Aprilie 1920;

Având în vedere că Primăria pârîtă invoacă și cu privire la plata acestei sume prescripția de zece ani prevăzută de art. 947 cod. com.;

Considerând că, prescripția specială comercială nu poate fi aplicabilă decât numai creanțelor ce izvorăsc dintr'un act comercial, fie prin natura intrinsecă a operațiunei juridice, fie prin calitatea subiectivă a contractanților, iar nu și în cazul când creanța derivă dintr'un delict sau dintr'un quasi-delict în legătură cu o operațiune comercială, căci nici un text sau principiu de drept nu poate face din asemenea fapte obiectul unui act de comerț, iar din punctul de vedere subiectiv nu se poate concepe nici un raport de cauzalitate între noțiunea de comercialitate și delictul sau quasi-delictul săvârșit de o persoană (C. Buc. II, 284 | 1908, *Dreptul* 73 | 938);

Considerând că fapta Primăriei Alexandria de a întrebuința, în folosul său, materialul primit de inginerul Primăriei, chiar și în cazul când acest funcționar nu ar fi fost autorizat să ia în primire acest

material, și nu ar fi avut, prin natura atribuțiilor sale, nici o calitate să-l primească, constituie un quasi-delict de îmbogățire fără cauză în detrimentul Societății reclamante;

Având în vedere că, deși teoria îmbogățirii fără cauză nu a primit nici o formulare sistematică și unitară din partea legiuitorului civil, totuși ea constituie unul dintre postulatele de drept natural ce și-a găsit, în repetate rânduri, consacrară în textul pozitiv al codului, cum este de exemplu în art. 494, 549, 551, 593, 766, 771, 778, 919, 991, 993, 997, 1348, 1340, 1341, 1423, 1425 al. II, 1547, 1569, 1618, 1691 al. II, constituind o regulă superioară de morală socială, deasupra tuturor legilor scrise, și fiind, în același timp, un corolar direct și o sancțiune logică și strict necesară a dreptului de proprietate (A. Colin et H. Capitant, II, p. 414, edițiunea 1920; Planiol, II, p. 1089);

Considerând că, în speță, sunt întrunite cele trei condițiuni cerute pentru exercițiul acțiunii de *in rem verso* și anume: 1) O îmbogățire realizată din partea aceluia contra cărui este îndreptată acțiunea; 2) Această îmbogățire să fie consecința directă a unui prejudiciu suferit de reclamant; 3) Îmbogățirea să fie realizată fără o justă cauză (A. Colin et H. Capitant, II, p. 417—421, Cas. fr. 11 Iulie 1889, Dalloz anul 1889, partea I, No. 393; idem 15 Iunie 1892, Dalloz 1892, I, No. 596; idem 21 Iulie 1903, Dalloz 1903, I, No. 181, idem 18 Oct. 1904, Dalloz 1904, I, No. 119);

Având în vedere că Societatea reclamantă cere, afară de plata sumei de 10.069 lei, ce reprezintă valoarea materialului său întrebuințat fără drept de Primărie, și procente de 6% la această sumă dela data intentării acțiunii;

Considerând că, potrivit art. 1088 cod civil, la obligațiunile ce au de obiect o sumă de bani daunele-interese pentru neexecutare cuprind dobânda legală, fără ca legea să oblige pe creditorul care le cere să justifice existența vreunui prejudiciu;

Având în vedere că, întrucât acțiunea de *in rem verso* este substituirea unei acțiuni personale în restituire în locul acțiunii în revendicare, devenită imposibilă, prin pierderea obiectului, și obiectul ei fiind, astfel, o sumă de bani, este firesc ca ea să fie guvernată de principiile stabilite prin art. 1088 c. civ.;

Considerând că, în logică strictă, aceste dobânzi ce reprezintă daunele-interese moratorii pentru suma ce se datorează societății, ar trebui plătite, nu numai din momentul pornirii acțiunii, întrucât în materie de quasi-delict nu mai sunt aplicabile regulile stabilite prin art. 1079, 1081 și 1088 c. civil; că daunele-interese nu sunt datorite decât atunci când de-

bitorul este pus în întârziere, fie printr'o somațiune în obligațiunile de a da și de a face, fie prin intentarea unei acțiuni în obligațiunile ce au de obiect o sumă de bani;

Considerând că punerea în întârziere a debitorului este o condițiune esențială pentru obținerea daunelor numai atunci când ele derivă dintr'o convențiune, căci numai atunci se poate trage o concluzie de culpă în contra debitorului, care nu voeste a-și executa obligațiunea sa, cu toate că i s'a cerut, în mod expres, de creditor îndeplinirea acelei obligațiuni;

Având în vedere că, în materie delictuală și quasi-delictuală, punerea în întârziere este inutilă pentru obținerea daunelor, ea operându-se deplin drept, întrucât orice persoană este considerată, juridicește și moralmente, în întârziere de a nu săvârși un fapt ilicit ce prejudiciază pe altul și de a repara prejudiciul care este consecința faptului ilicit (Cas. I. No. 276 | 909, Bul. 1909, p. 764; Cas. No. 415 | 911, Bul. 1911, p. 808);

Considerând că, în sprijinul acestei soluțiuni, sunt și dispozițiunile art. 994 c. civ., potrivit căruia acela care primește cu rea credință o plată ce nu-i este datorită, este obligat a restitui atât capitalul cât și interesele încă din ziua plăței, fără a mai fi, deci, nevoie de o cerere în judecată, asimilată de legiuitor unei adevărate somațiuni pentru curgerea dobânzilor, privite ca daune moratorii;

Considerând că raporturile pe care le implică între indivizi viața socială fiind caracterizate, în prim loc, prin obligațiunea negativă de a nu cauza altuia un prejudiciu, încălcarea acestei obligațiuni în *abstinendo* creiază, prin ea însăși, un drept, pentru cel prejudiciat, de a obține o dezdaunare, încă din momentul săvârșirii faptului ce făcea obiectul obligațiunei negative, în conformitate cu principiul pus de art. 1087 c. civil, în sensul că dacă obligațiunea consistă în a nu face, debitorul care a călcat-o este dator a da despăgubiri pentru simplul fapt al contravențiunei;

Având în vedere că Societatea de Bazalt nu pretinde, prin acțiunea sa, decât numai dobânzi dela intentarea acțiunii, astfel încât nu i se poate da peste limita pretențiunilor deduse în judecata tribunalului, iar pe de altă parte, cuantumul acestor dobânzi nu poate fi, în nici un caz, acela de 6% fixat de art. 1589 ca dobândă legală comercială, deoarece delictul sau quasi-delictul nu poate avea caracterul unui act comercial, nici prin natura proprie a faptului material prejudiciabil, nici prin circumstanța subiectivă a calității autorului acestui fapt, chiar dacă ar fi fost săvârșit în legătură cu operațiunile ocazionate de raporturile juridice intervenite între părți în temeiul unui contract comercial;

Că, astfel fiind, dobânda ce urmează a fi atribuită societății este, aceea de 5% prevăzută de art. 1589 c. civ., pentru creanțele civile, socotită dela inten-tarea acțiunii, ceea ce face 2622 lei;

Pentru aceste motive, admite, etc.

Semnați: Traian Alexandrescu, I. Novăcescu.

COMISIUNEA ARBITRALĂ a JUD. Oc. I BUC

Audiența dela 25 Octombrie 1920

Președinția d-lui Gh. Brezeanu, jude-președinte

C. Cernăianu cu Vanda Popovici

LOCATIUNE. — PRELUNGIREA CONTRACTELOR. — DREPTUL PROPRIE-TARULUI DE A CERE EVACUAREA. — DACĂ ȘI PROPRIETARIII CARI AU DOBÂNDIT UN IMOBIL POSTERIOR DECRETULUI-LEGE 1420/920 POT BENEFICIA DE DISPOZIȚIUNILE ART. 5 AL. 3 DIN ACEST DE-CRET-LEGE.

Proprietarii cari au dobândit imobile după promulgarea decretului-lege 1420/920 nu pot beneficia de dispozițiunile art. 5 al. 3 din men-ționatul decret pentru a putea evacua pe chi-riasi lor, deoarece cuvintele „ *indiferent de data la care au devenit proprietari* ” din acest text de lege se referă numai la proprietarii cari au dobândit imobile în intervalul de timp până la 2 Aprilie 1920 și cari nu pot intra în cele două categorii stabilite, și anume anterior datei de 15 Aprilie 1916 (declararea războiului) și anterior datei de 23 Aprilie 1918 (data armis-tițiului).

No. 1630. — Respinsă ca inadmisibilă acțiunea intentată de C. Cernăianu cu petițiunea înregistrată la No. 9682/920 în contra lui Vanda Popovici.

S'au ascultat d-nii avocați I. Perieșteanu pentru reclamant și B. Sepeanu și G. Săulescu pentru pârâtă.

Comisia,

Asupra acțiunii intentată de d. C. Cernăianu prin petiția înreg. la No. 9682/920, sprijinită pe dispozi-țiunile art. 5 par. 3 din decretul-lege No. 1420/920.

Având în vedere concluziunile orale și scrise ale părților cum și toate actele și lucrările din dosar.

Având în vedere că în fapt se constată următoa-rele: La 20 Septembrie 1920, reclamantul cumpără imobilul din strada Simonide No. 13, dela M. V. An-gelescu cu actul autenticat de tribunalul Ilfov sec. Not. sub No. 21127 | 920 și transcris sub No. 9545 din 1920, și la 29 Septembrie 1920 somează pe chi-riasa pârâtă de astăzi ca să evacueze imobilul, de-

oarece proprietarul imobilului în care locuiește D-sa, prin cartea de judecată cu No. 546 | 920 a comi-siunei arbitrale de pe lângă această judecătorie a obținut evacuarea sa, așa că, rămânând fără locuință din cauză independentă de voința sa, și-a cumpărat imobilul în chestiune în acest scop.

La 5 Octombrie 1920 intentează acțiunea de față contra părții Vanda Popovici, chiriasă cu contract de închiriere vizat de Administrația financiară sub No. 367 din 5 Aprilie 1916, valabil până la 23 Aprilie 1919, și prelungit de comun acord până la 23 Aprilie 1920, iar de aci până la 23 Aprilie 1922, prin efec-tul decretului-lege în vigoare.

Având în vedere că, pârta mai înainte de a se intra în discuția fondului procesului, a ridicat inci-dentul de inadmisibilitatea acțiunii, pentru motivul că reclamantul nu i-a făcut notificarea cerută de art. 5 al. 8 al decretului-lege ou cel puțin 3 luni înainte de Sft. Dumitru 1920;

Având în vedere că reclamantul opune inciden-tului ridicat de pârta dispozițiunile al. 10 lit. b din art. 5 și al. 11 din același art. 5.

Având în vedere că citatul art. 5 și al. 3 creând a treia derogare, zice: «dacă indiferent de data la care a devenit proprietar, dovedește că se află sta-bilit în localitate la 15 August 1916, și că a rămas sau este expus a rămânea fără locuință dintr'o cauză independentă de voința sa...»

Având în vedere că în conformitate cu dispozi-țiunile al. 8 din art. 5 din decretul-lege, evacuarea nu va putea fi cerută, decât în urma unei notificări făcute conform art. 68 din leg. jud. ocoale, ou cel puțin 3 luni înainte de Sft. Gheorghe și Sft. Du-mitru ale fiecărui an.

Având în vedere că, alin. 10 al art. 5 pune principiul că pentru anul 1920, evacuările nu pot fi admise decât dela Sft. Dumitru, și numai în 5 cazuri în care intră și cazurile dela No. 3, evacuarea se poate admite chiar dela Sft. Gheorghe, în care cazuri, conform art. 11, notificarea trebuie făcută în termen de cel mult 10 zile dela publicarea decretului-lege.

Având în vedere că, chestiunea ce urmează a fi în prealabil rezolvată, este aceea de a se ști, dacă proprietarii ce au dobândit imobile după promul-garea decretului-lege No. 1420 | 920, pot să se folo-sească de dispozițiunile lui pentru a evacua pe chi-riasi și numai după aceasta se va procede la stabi-lirea termenelor în care trebuie să se facă notificarea și semestrul dela care se poate admite.

Considerând că, necesitatea momentului și grija ca nu cumva să se tulbure ordinea publică și li-niștea socială, atât de necesară unui neam pentru a se reface după un asemenea lung și orăncen război,

a determinat pe legiuitor să legifereze asupra raporturilor dintre proprietari și chiriași, derogând dela multe principii bine stabilite în materia convențiilor, și oăutând a statornici mai mult pe drepturi preexistente la diferite epoce din trecut, decât pe raporturile din viitor, născute după publicarea citatului decret;

Considerând că, în cele 7 cazuri la care prin art. 5 derogă dela principiul că toată lumea rămâne pe loc, și în care dă dreptul proprietarului a pretinde chirieșului să-i evacueze imobilul, a clasat pe proprietari în trei categorii: a) Cei ce aveau drept exclusiv de proprietate la 15 August 1916 (declaraarea războiului); b) Ceice aveau drept de proprietate înainte de 23 Aprilie 1918 (armistițiu); și c) Cei deveniți proprietari indiferent de data la care au devenit.

Având în vedere că rezolvarea chestiunii în drept depinde din stabilirea intențiunei legiuitorului și dreapta ei interpretare — și aceasta se obține avându-se în vedere modul de redactare a aliniatului 3 din art. 5;

Având în vedere că al. 3 are redactarea următoare: «dacă indiferent de data la care a devenit proprietar», adică făcându-se abstracțiune de timpul când proprietarul a dobândit dreptul său de proprietate, el trebuia să se găsească exclusiv proprietar în momentul publicării decretului-lege.

Considerând că dacă legiuitorul s'ar fi gândit a acorda dreptul proprietarului de a-și evacua imobilul dobândit după promulgarea decretului-lege, apoi ar fi dat o redacțiune de viitor al. 3 și ar fi zis: indiferent de data la care va deveni proprietar:

Considerând că, intenția legiuitorului de a nu acorda proprietarilor viitori, acțiuni de evacuarea chirieșilor, reese clar și din ultima dispozițiune a al. 3, al art. 5, când acordând proprietarilor cari domiciliază în imobil, devenit impropriu locuinței, dreptul de a-și ocupa imobilul lor, le pune condițiunea *sine qua non*, ca constatarea insalubrităței să fi fost făcută cu acte dresate înainte de publicarea acestui decret-lege;

Considerând că legiuitorul prin vorbele: «indiferent de data la care a devenit proprietar», a înțeles că nu importă data la care a devenit proprietar între 15 August 1916 și 2 Aprilie 1920;

Considerând că ceea ce a determinat pe legiuitor de a dispune numai pentru cazurile diu trecut, a fost dorința lui nestrămutată de a evita dezordinea socială, pentru că s'ar fi văzut marea mulțime a îmbogățitorilor de război, că își creiază singuri dreptul de a arunca pe drumuri familii întregi de chiriași, cumpărând pe orice prețuri imobile, și de convență cu proprietarii lor, creindu-și cauze independente de voința lor, constatate chiar prin hotărări judecătorești și executări platonice;

Că, astfel fiind, rămâne bine stabilit că proprietarii cari au dobândit dreptul de proprietate după publicarea decretului-lege No. 1420 | 920, nu au dreptul a pretinde chirieșilor să evacueze imobilul destinat locuinței, așa că devine inutil a se mai discuta termenul în care asemenea proprietari urmează să facă chirieșilor notificările, și semestrul dela care pot să facă cererile de evacuare.

Pentru aceste motive, respinge acțiunea.

Semnați: Gh. Brezeanu, Cezar Pascu, C. Brăiloiu.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ

CASAȚIA FRANCEZĂ

8 Martie 1914.

TRATATE DIPLOMATICE ȘI POLITICE. — INTERPRETARE. — AUTORITATE JUDICIARĂ. INCOMPETENȚĂ. — ORDINE PUBLIC. — RECHIZIȚII MILITARE.

Dacă aparține tribunalelor de a interpreta clauzele tratatelor internaționale în vederea soluțiunei litigiilor de interes privat, principiul separațiunei puterilor cere ca această interpretare să fie rezervată guvernului însuși, când e vorba de a se fixa sensul și întinderea actului diplomatic asupra unor puncte care interesează ordinea publică sau dreptul ginților.

Astfel e cazul în ce privește imunitățile stipulate de Statele contractante, în favoarea naționalilor lor respectivi, pentru rechizițiile militare.

Prin urmare, când aprecierea uneia din aceste imunități depinde de interpretarea unei convențiuni diplomatice, jurisdicțiunea sezizată trebe a se conforma interpretării dată oficial în speță de guvern.

(*Pand. périod. Bull. des somm.* 5. 1914).

